

EUROOPA PARLAMENT

2009–2014

Istungidokument

29.9.2010

B7-0543/2010

RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

komisjoni asepresidendi ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja avalduse alusel

vastavalt kodukorra artikli 110 lõikele 2

Ülemaailmne surmanuhtluse vastane päev

**Marietje Schaake, Ramon Tremosa i Balcells, Graham Watson,
Sarah Ludford, Anneli Jäätteenmäki, Leonidas Donskis,
Edward McMillan-Scott, Norica Nicolai, Marielle De Sarnez**
fraktsiooni ALDE nimel

RE\832601ET.doc

PE450.366v01-00

ET

Ühinenud mitmekesisuses

ET

Euroopa Parlamendi resolutsioon ülemaailmse surmanuhtluse vastase päeva kohta

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni 28. aprilli 1983. aasta protokolli nr 6 surmanuhtluse kaotamise kohta;
- võttes arvesse kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti 15. detsembri 1989. aasta teist fakultatiivprotokolli, mille eesmärgiks on surmanuhtluse kaotamine;
- võttes arvesse oma varasemaid resolutsioone surmanuhtluse kaotamise kohta, eriti Euroopa Parlamendi 26. aprilli 2007. aasta resolutsiooni vajaduse kohta kehtestada nendes riikides, kus surmanuhtlust ikka veel kohaldatakse, hukkamiste suhtes viivitamatult moratorium;
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi varasemaid resolutsioone, eelkõige 26. aprilli 2009. aasta resolutsiooni Hiina kohta: vähemuste õigused ja surmanuhtluse rakendamine, 20. novembri 2008. aasta resolutsiooni surmanuhtluse kohta Nigeerias, 17. juuni 2010. aasta resolutsiooni hukkamiste kohta Liibüas, 8. juuli 2010. aasta resolutsiooni olukorra kohta Korea poolsaarel ning 22. oktoobri 2009. aasta, 10. veebruari 2010. aasta ja 8. septembri 2010. aasta resolutsioone Iraani kohta;
- võttes arvesse ÜRO Peaassamblee 18. detsembri 2007. aasta resolutsiooni nr 62/149, millega kutsutakse üles kehtestama moratoriumi surmanuhtluse kohaldamisele, ning ÜRO Peaassamblee 18. detsembri 2008. aasta resolutsiooni nr 63/168, millega kutsutakse üles rakendama ÜRO Peaassamblee resolutsiooni nr 62/149;
- võttes arvesse ÜRO peasekretäri 11. augusti 2010. aasta raportit surmanuhtluse kohaldamisele kehtestatud moratoriumite kohta;
- võttes arvesse ÜRO peasekretäri 16. juuli 2010. aasta raportit surmanuhtluse küsimuse kohta;
- võttes arvesse kõrge esindaja ja komisjoni asepresidendi inimõiguste alase poliitika teemalist sõnavõttu 16. juuni 2010. aasta täiskogul, milles ta tuletas meelde, et surmanuhtluse kaotamine kogu maailmas on ELi prioriteet;
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi presidendi Jerzy Buzeki 19. oktoobri 2009. aasta avaldust, milles ta kutsus tungivalt üles surmanuhtlust kaotama;
- võttes arvesse Genfis 24.–26. veebruarini 2010 toimunud surmanuhtluse vastasel neljandal maailmakongressil vastu võetud lõppdeklaratsiooni, milles nõutakse surmanuhtluse kaotamist kogu maailmas;
- võttes arvesse surmanuhtluse küsimust käsitlevate ELi suuniste läbivaadatud ja kohandatud versiooni, mille nõukogu võttis vastu 16. juunil 2008. aastal;

- võttes arvesse ülemaailmset surmanuhtluse vastase võitluse päeva ja iga aasta 10. oktoobril tähistatava surmanuhtluse vastase Euroopa päeva kehtestamist;
  - võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklit 2;
  - võttes arvesse kodukorra artikli 110 lõiget 2,
- A. arvestades, et Euroopa Liit on tõeliselt pühendunud tööle surmanuhtluse üldlülise kaotamise nimel ja püüdleb selle põhimõtte üldise aktsepteerimise poole;
  - B. arvestades, et EL on juhtivaid institutsioone surmanuhtluse vastases võitluses kogu maailmas ning tema tegevus selles vallas on inimõiguste alases välispoliitikas esmatähtsal kohal; arvestades, et EL on samal ajal ka peamine rahaline toetaja kogu maailma kodanikuühiskonna organisatsioonidele, kes teevad jõupingutusi surmanuhtluse kaotamiseks;
  - C. arvestades, et surmanuhtlus on kõige julmem ebainimlik ja alandav karistus, millega rikutakse inimõiguste ülddeklaratsiooniga sätestatud õigust elule, ning piinamisviis, mis on inimõigusi austavatele riikidele vastuvõetamatu;
  - D. arvestades, et paljud uuringud on tõestanud, et surmanuhtlusel ei ole mingit mõju vägivaldsete kuritegude arvu kasvule või kahanemisele;
  - E. arvestades, et tõendid näitavad, et surmanuhtlus puudutab eelkõige ebasoodsamas olukorras olevaid inimesi;
  - F. arvestades, et Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni kuuenda protokolli sätted keelavad Euroopa Nõukogu liikmesriikidel surmanuhtlust kohaldada;
  - G. arvestades, et EL püüab saavutada kolmandate riikide poolt surmanuhtluse kohaldamisele moratooriumi kehtestamist ja edaspidi surmanuhtluse kaotamist ning asjaomaste rahvusvaheliste ÜRO ja muude õigusaktide, eelkõige kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti teise fakultatiivprotokolli (mille eesmärgiks on surmanuhtluse kaotamine) ratifitseerimist;
  - H. arvestades, et surmanuhtluse kaotamine on üks prioriteetseid teemasid abi andmisel Euroopa demokraatia ja inimõiguste rahastamisvahendist, mille kaudu on alates 1994. aastast rahastatud üle 30 projekti üle kogu maailma kogusummas üle 15 miljoni euro;
  - I. arvestades, et pärast Lissaboni lepingu jõustumist peab Euroopa Parlament andma oma nõusoleku kaubanduslepingute ja üldisemalt rahvusvaheliste lepingute sõlmimisele kolmandate riikidega;
  - J. arvestades, et Rahvusvahelisele Kriminaalkohtu, nagu ka Jugoslaavia asjade rahvusvahelise kriminaalkohtu, Rwanda asjade rahvusvahelisele kriminaalkohtu, Sierra Leone erikohtu, Dili (Ida-Timor) raskete kuritegude erikohtu ja Kambodža kohtu erakorralise kolleegiumi statuut välistab surmanuhtluse sõjakuritegude, inimsusevastaste kuritegude ja genotsiidi eest, mis on kõige raskemad rahvusvahelisele üldsusele murettekitavad kuriteod, millele laieneb nende jurisdiktsioon;

- K. arvestades, et ÜRO Peaassamblee võttis 2007. ja 2008. aastal vastu ajaloolised resolutsioonid 62/149 ja 63/168, milles nõutakse ülemaailmset moratooriumi hukkamistele ja mille eesmärgiks on surmanuhtluse lõplik kaotamine, ning rõhutab sellega seoses asjaolu, et neid resolutsioone toetavate riikide arv on suurenenud ning et seetõttu võeti resolutsioon 63/169 vastu ülekaaluka häälteenamusega – 106 poolt- ja 46 vastuhäält ning 34 erapooletut;
- L. arvestades, et neljas surmanuhtluse vastane maailmakongress, mis toimus Genfis 2010. aasta veebruaris, pöördus surmanuhtluse *de facto* kaotanud riikide poole, et nad kaotaksid surmanuhtluse ka seadusega ja lisaksid surmanuhtluse üldise kaotamise küsimuse oma rahvusvahelistesse suhetesse, ning et rahvusvahelised ja piirkondlikud organisatsioonid toetaksid surmanuhtluse üldist kaotamist selle täideviimisele moratooriumi kehtestavate resolutsioonide vastuvõtmisega;
- M. arvestades, et maailmas on surmanuhtluse *de jure* või *de facto* kaotanud 154 riiki, millest 96 riiki on selle kaotanud kõigi kuritegude puhul, 8 riiki on surmanuhtluse säilitanud erakorraliste kuritegude puhuks, nagu sõjakuriteod, 6 riiki on kehtestanud hukkamistele moratooriumi ja 44 riiki on *de facto* surmanuhtluse kaotanud (s.o riigid, mis ei ole hukkamisi täide viinud vähemalt 10 aasta jooksul, või riigid, mis on ennast sidunud kohustusega surmanuhtlust mitte kohaldada);
- N. arvestades, et rohkem kui 100 surmanuhtluse säilitanud riiki ei kohalda seda noorte õigusrikkujate puhul, kuid rõhutades, et väike arv riike jätkab lapsõigusrikkujate hukkamist, rikkudes sellega jämedalt rahvusvahelist õigust, eelkõige kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti artikli 6 lõiget 5; rõhutab eriti, et Iraanis on kinnipeetud alaealiste arv kõige suurem;
- O. arvestades, et kinnitatud andmetel on praegu maailma eri osades surmamõistetute kambris või ootab surmanuhtluse täideviimist mitukümmend Euroopa kodanikku, ning rõhutades sellega seoses hädavajadust kindlustada ja tugevdada Euroopa reageeringut Euroopa kodanike võimalikule hukkamisele;
- P. arvestades, et Vene Föderatsiooni riigiduumas esimees Boriss Grözlov ütles 23. märtsil 2010 Euroopa Nõukogu Parlamentaarse Assamblee järelevalvekomitee liikmetega Moskvast peetud kohtumisel, et Venemaa ei ole ratifitseerinud Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni kuuendat protokollis surmanuhtluse kaotamise kohta riigis valitseva terrorismiohu tõttu;
- Q. tundes heameelt, et Kõrgõzstani parlament võttis 11. veebruaril 2010. aastal vastu kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti teise fakultatiivprotokollis surmanuhtluse kaotamise kohta, ning et Kõrgõzstani vahevalitsus avalikustas 21. mail 2010. aastal põhiseaduse lõpliku eelnõu, milles muu hulgas keelustatakse surmanuhtlus ja mis nüüdseks on vastu võetud;
- R. arvestades, et maailmas on surmanuhtluse säilitanud 43 riiki ning kõige rohkem hukkamisi viiakse täide Hiinas, Iraanis ja Iraagis; arvestades, et ainuüksi Hiinas viidi täide umbes 5000 surmanuhtlust ehk 88% kogu maailma hukkamiste üldarvust; Iraanis hukati vähemalt 402 ja Iraagis vähemalt 77 inimest;

- S. arvestades, et Iraanis kohaldatakse ikka veel surmanuhtlust kividega surnuks loopimise teel, mis on vastuolus kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti teise fakultatiivprotokolliga;
- T. arvestades, et Iraagi presidendinõukogu kinnitas hiljaaegu surmanuhtluse vähemalt 900 vangile, kelle seas on ka naised ja lapsed;
- U. juhtides tähelepanu sellele, et nii Euroopa Nõukogu Parlamentaarne Assamblee kui ka Euroopa Liit on korduvalt esitanud Valgevenele tungiva nõudmise surmanuhtlus kaotada; arvestades, et andmed surmanuhtluse kohta on Valgevenes salastatud ning et kriminaalmenetluse seadustiku alusel viiakse surmanuhtlus täide mahalaskmise teel kinniste uste taga, ning kinnipidamiskoha administratsioon teavitab hukkamisest kohtunikku, kes omakorda teavitab sugulasi; hukatud isiku surnukeha ei anta sugulastele matmiseks välja ning matmispaika ei avaldata;
- V. arvestades, et Ameerika Ühendriikide 50 osariigist kehtib surmanuhtlus 38 osariigis, kuigi neist neljas ei ole pärast 1976. aastat hukkamisi toimunud; arvestades, et 2009. aastal suurenes hukkamiste arv 52ni, sest lõppes 2007. aasta septembrist kuni 2008. aasta maini kehtinud *de facto* moratoorium, olgugi et Ameerika Ühendriikides määratud surmanuhtluste arv vähenes seitsmendat aastat järjest, kahanedes 106ni;
- W. olles rahul asjaoluga, et mõned osariigid, sealhulgas Montana, New Jersey, New York, Põhja-Carolina ja Kentucky on astunud samme surmanuhtluse piiramiseks selliste meetmetega nagu hukkamiste moratoorium või kaotamine, ning mõistes samas hukka Teresa Lewise hukkamise Virginea ja Holly Woodi hukkamise Alabama osariigis hoolimata tõenditest, et mõlemad olid vaimselt alaarenenud isikud, ning juhtides tähelepanu hukkamist ootavale Mumia Abu-Jamalile Pennsylvania ning Troy Davisile Georgia osariigis,
1. kinnitab oma pikaajalist vastuseisu surmanuhtlusele kõigil juhtudel ja kõigil asjaoludel ning rõhutab veel kord, et surmanuhtluse kaotamine aitab tõsta inimväärikust ja edendada inimõigusi;
  2. mõistab hukka kõik hukkamised sõltumata nende toimumise kohast; nõuab tungivalt, et EL ja selle liikmesriigid jõulisemalt rakendaksid ÜRO resolutsiooni, mis käsitleb ülemaailmset moratooriumi hukkamiste suhtes, eesmärgiga täielikult kaotada surmanuhtlus kõigis riikides, kus seda ikka veel kohaldatakse; kutsub nõukogu ja komisjoni võtma meetmeid surmanuhtluse edasiseks piiramiseks, nõudes samas, et hukkamised viidaks läbi vastavalt rahvusvahelistele miinimumstandarditele;
  3. nõuab tungivalt, et surmanuhtluse kaotamise nimel tegutsedes kasutaks EL kõiki olemasolevaid diplomaatilisi vahendeid ja toetaks koostööd;
  4. kutsub surmanuhtlust rakendavaid riike üles viivitamatult kehtestama hukkamistele moratooriumi; innustab selliseid riike, nagu Hiina, Egiptus, Iraan, Malaisia, Sudaan, Tai ja Vietnam, avaldama ametlikku statistikat surmanuhtluse kasutamise kohta nendes riikides;
  5. kutsub riike, kes ei ole surmanuhtlust veel kaotanud, pidama kinni tagatistest, mis kaitsevad surmanuhtluse täideviimist ootavate inimeste õigusi vastavalt ÜRO Majandus-

ja Sotsiaalnõukogu tagatistes sätestatule; kutsub nõukogu ja komisjoni üles innustama riike, kes ei ole veel allkirjastanud ega ratifitseerinud kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti teist vabatahtlikku protokolli, seda tegema, ning soovitada liikmesriikidel allkirjastada Euroopa inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni protokolli nr 13 surmanuhtluse kohta, kui nad ei ole seda veel teinud;

6. kutsub OSCE liikmesriike, täpsemalt USAd ja Valgevenet üles viivitamatult kehtestama hukkamiste moratooriumi;
7. kutsub Kasahstani ja Lätit muutma oma siseriiklike õigusaktide sätteid, mis ikka veel võimaldavad teatud kuritegude eest erandkorras kohaldada surmanuhtlust;
8. soovib tungivalt ELi liikmesriikidel esitada ÜRO Peaassamblee 65. istungjärgul regioonidevahelise koalitsiooni raames surmanuhtluse teemaline jätkuresolutsioon;
9. kutsub üles surmanuhtlust kohaldavaid OSCE osalisriike soovitada Demokraatlike Institutsioonide ja Inimõiguste Bürool ja OSCE missioonidel korraldada koostöös Euroopa Nõukoguga surmanuhtluse kohaldamise vastaseid teadlikkuse tõstmise kampaaniaid, suunates need eelkõige massiteabevahenditele, täitevasutuste ametnikele, poliitikakujundajatele ja avalikkusele;
10. nõuab eriti Euroopa välisteenistuse loomise kontekstis nõukogult ja komisjonilt tungivalt suuniseid põhjaliku ja tulemusliku Euroopa surmanuhtluspoliitika jaoks seoses kümnete kindlaks tehtud Euroopa kodanikega, kes ootavad kolmandates riikides surmanuhtluse täideviimist – need peavad sisaldama tugevdatud mehhanisme identifitseerimissüsteemi, õigusabi andmise, ELi õigusliku sekkumise ja diplomaatiliste esinduste jaoks;
11. toetab lisaks selliste surmanuhtluse kaotamise nimel töötavate valitsusväliste organisatsioonide tegevust nagu Hands Off Cain (Käed Eemale Kainist), Amnesty International, Penal Reform International, World Coalition Against the Death Penalty (Ülemaailmne Koalitsioon Surmanuhtluse Vastu) ja International Helsinki Federation for Human Rights (Inimõiguste Rahvusvaheline Helsingi Föderatsioon), Sant'Egidio ja Reprieve;
12. võtab enda peale surmanuhtluse küsimuse järelevalve, konkreetsete juhtude tõstatamise riikide ametivõimude ees ning surmanuhtlust kohaldavates riikides võimalike algatuste ja ühekordsete missioonide küsimuse kaalumise, et nõuda valitsustelt hukkamiste suhtes moratooriumi kehtestamist, eesmärgiga surmanuhtlus edaspidi täielikult kaotada;
13. nõuab, et nõukogu ja komisjon lepingute sõlmimisel ikka veel surmanuhtlust kohaldavate riikide või riikidega, kes ei ole ühinenud surmanuhtluse kaotamisele suunatud moratooriumiga, tungivalt soovitaksid neil seda teha;
14. nõuab, et ELi kõrge esindaja ning komisjoni asepresident ja liikmesriigid jätkuvalt kõneleksid ühel häälel ning peaksid silmas, et käesoleva resolutsiooni poliitiline põhisisu peab olema ülemaailmse moratooriumi kehtestamine kui oluline samm surmanuhtluse kaotamise suunas;
15. tuletab meelde, et surmanuhtluse täielik kaotamine jääb ELi inimõiguste poliitika üheks

põhieesmärgiks; see eesmärk saavutatakse üksnes riikidevahelise tiheda koostöö, hariduse, teadlikkuse tõstmise, tõhususe ja tulemuslikkuse kaudu;

16. toetab sellest vaatepunktist piirkondlikku koostööd; nii kehtestas näiteks Mongoolia 2010. aasta jaanuaris hukkamistele moratooriumi, mille positiivse tagajärjena on mitmed surmanuhtlust kohaldavad riigid hakanud kahtlema, kas selline karistusviis on põhiseadusega kooskõlas;
17. kutsub nõukogu ja komisjoni kasutama ülemaailmset ja üleeuroopalist surmanuhtluse vastast päeva tähelepanu juhtimiseks teiste hulgas Sakineh Mohamadi Ashtiani, Zahara Bahrami, Mumia Abu-Jamali, Troy Davise, Oleg Grishkovtsovi, Andrei Burdyko ja Ebrahim Hamidi juhtumitele;
18. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon kõrgele esindajale, nõukogule, komisjonile, ELi liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele, ÜRO peasekretärile, ÜRO Peaassamblee presidendile ja ÜRO liikmesriikide valitsustele.